

Monumentnummer*: 531762

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* 28 november 2014
Kadaster deel/nr 82972/1

*Woonplaats** *Gemeente** *Provincie**
Acquoy West Betuwe Gelderland

*Kadastrale gemeente** *Sectie** *Kadastraal object** *Appartement aanduiding* *Grondperceel*
Beesd L 725

*Omschrijving***

Cluster 65.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

BOMVRIJ BOUWWERK A / WACHTHUIS, centraal gelegen op het Werk op de Spoorweg bij de Diefdijk en van een type dat aan drie zijden en bovenop is voorzien van een aarden dekking en dat alleen een gevel aan de keelzijde bezit. Met de toename van de draagwijdte van het geschut, de kracht van de inslagen van projectielen en de explosieve kracht van (brisant)granaten werd het steeds moeilijker weerstand te bieden tegen beschietingen. Verzwaring van metselwerk, toepassing van schokabsorberende metselsystemen (onder meer door middel van bogen), flauwe hellingshoeken en gebogen of juist puntige vormen, gebruik van beton - en later van gewapend beton - in steeds zwaardere uitvoering, was een van de manieren om de vestingwerken bestand te houden tegen toenemende aanvalskracht. Bovendien was het aanbrengen van aarddekkingen een goed middel gebleken om de energie te absorberen of te dempen. Dit is de reden waarom vele gemetselde of betonnen werken van een aardlaag of een frontbescherming van zand of aarde zijn voorzien. Afhankelijk van de periode van ontstaan - en daarmee van de te verwachten inslagkracht van projectielen - werd van 'bomvrije gebouwen' gesproken, wanneer ze werden geacht bestand te zijn tegen een van tevoren bepaald aantal inslagen van zwaar kaliber. Aan de zuidzijde grenst het bouwwerk aan Gebouw C, uit omstreeks 1886.

Het bouwwerk is thans ten dele in gebruik als woning en is om die reden aangepast; er zijn onder meer met roeden verdeelde beglazing en toegangsdeuren ingebracht.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Omschrijving

BOMVRIJ BOUWWERK A / WACHTHUIS schuin tegenover de toegang tot het Werk op de Spoorweg bij de Diefdijk is een eenlaags gebouw met zichtbare gevel aan de westzijde. Het rond 1880 gerealiseerde gebouw wordt gedekt door een aardlaag, die alle zijden, behalve de bakstenen westgevel, aan het zicht onttrekt. De aardlaag is aangebracht als bescherming tegen inslagen van projectielen. De gevel is vrij hoog en heeft een sobere en functionele architectuur. Aan de uiteinden gaat de iets achterwaarts krommende gevel deels schuil achter de aflopende aanaarding; op het dak bakstenen schoorstenen. In de gevel het jaartal 1880. Twee brede, getoogde gevelopeningen (centraal en links van het midden) zijn relatief recent voorzien van beglazing en toegangsdeuren; rechts twee toegangsopeningen, getoogd en half rond en enkele kleinere gevelopeningen met luiken, alle met groen geschilderde deuren. Volgens ontwerp tekening een rechthoekige plattegrond. Het interieur bestaat uit vertrekken met gedrukte gemetselde tongewelven. Het gebouw is op twee niveaus onderkelderd. Aan de rechterzijde (zuidzijde) het omstreeks 1886 gerealiseerde Gebouw C, met vier rechthoekige toegangen met ijzeren deuren.

Waardering

Het BOMVRIJ BOUWWERK A / WACHTHUIS van het Werk op de Spoorweg bij de Diefdijk is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de eeuw).

Het betreft hier een onderdeel van omstreeks 1880, namelijk een voorbeeld van een gemetseld en aardgedekt, bomvrij gebouw, (met aan de zuidzijde een uitbreiding: Gebouw C).

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is redelijk representatief omdat het, ondanks de woonfunctie, in verschijningsvorm de kenmerken vertoont die het toenmalige defensieve doel herkenbaar maken.

* Het onderdeel is redelijk bewaard, omdat dat het in de loop der tijd weliswaar enige aanpassingen heeft ondergaan, maar de oorspronkelijke structuur heeft behouden.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Bomvrij militair object

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument